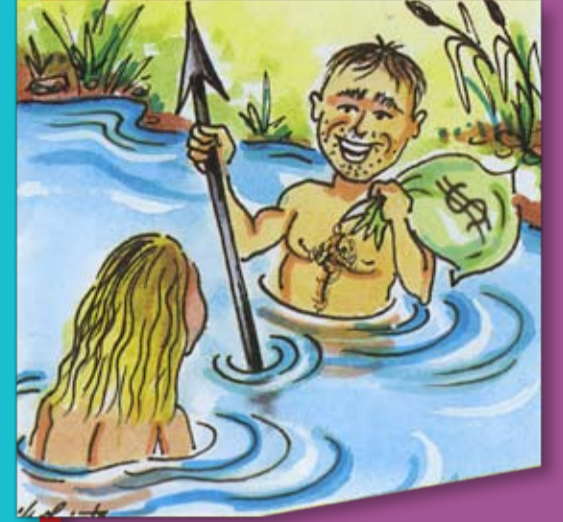

יחסים חבריים

1 מאוהב לאויב

פעם אחת היה רבי יוחנן רוחץ בירדן. ראהו ריש לקיש ודימהו לאישה. נעץ ריש לקיש לרומחו בירדן וקפץ אחריו. אמר לו רבי יוחנן: "כוחך לתורה". אמר לו ריש לקיש: "יופיך לנשים". אמר לו רבי יוחנן: "אם תחזור בך אתן לך את אחותי שהיא יפה ממני". קיבל עליו. ביקש לחזור ולהביא כליו - ולא יכול לחזור.

מה ביקש כל אחד אצל רעהו?

2 כיצד לקנות חבר?

"יהישע בן פרחיה אומר: עשה לך רב, וקנה לך חבר."

(משנה, מסכת אבות, פרק א, משנה ה)

וקנה לך חבר כיצד?

מלמד שיקנה האדם חבר לעצמו, שיאכל עמו, וישתה עמו, ויקרא עמו, וישנה עמו, וישן עמו ויגלה לו כל סתרו: סתר תורה וסתר דרך ארץ. אבות דרבי נתן, פרק ה, ג

"בל יהיו לך חברים שאינם שווים לך". [קונפוציוס]

מה המסר שהעביר רבי לתלמידיו?

חלשה דעתו של רבי יוחנן וחלה ריש לקיש. באה אשתו של ריש לקיש ובכתה, אמרה לו: "עשה בשביל בני!". אמר לה: "עזבה יתמיך אני אֶחָיָה" (ירמיה נט, יא). אמרה לו: "עשה בשביל אלמנותי!". אמר לה: "ואֶלְמִנְתֶיךָ עָלֵי תִבְטְחוּ" (ירמיה שם).

מה בקשה אחותו של רבי יוחנן?

(המשך...)

3 אונאת דברים

תנו רבנן: "ולא תונו איש את עמיתו" (ויקרא כה, יז) - באונאת דברים הכתוב מדבר... הא כיצד? אם היה בעל תשובה, אל יאמר לו: זכור מעשיך הראשונים...

תלמוד בבלי, מסכת בבא מציעא, דף נח, עמוד ב

5 מהי ידידות?

ואז הופיע השועל. "שלום", אמר השועל. "שלום", ענה הנסיך הקטן בנימוס ופנה להביט, אבל לא ראה כלום. "אני פה", אמר הקול, "תחת עץ התפוח...". "מי אתה?" שאל הנסיך הקטן. "אתה נחמד דוקא..." "אני שועל", אמר השועל. "בוא תשחק אתי", הציע לו הנסיך הקטן. "כל כך עצוב לי..." "אני לא יכול לשחק אתך", אמר השועל, "לא בייתי אותי." "אה, סליחה!" אמר הנסיך הקטן. אבל אחרי שהרהר רגע, שאל: "מה זה 'לְבִית'?" "אתה לא מפה", אמר השועל, "מה אתה מחפש?" "את בני האדם אני מחפש", אמר הנסיך הקטן. "מה זה 'לְבִית'?" "בני האדם", אמר השועל, "יש להם רובים והם צדים. זה מאוד לא נעים! הם מגדלים תרנגולות. זה הדבר היחיד שמעניין בהם. אתה מחפש תרנגולות?" "לא", אמר הנסיך הקטן. "אני מחפש לי חברים. מה זה 'לְבִית'?" "זה משהו שהזנח יותר מדי", אמר השועל. "'לְבִית' זה לקשור קשר...". "לקשור קשר?" "כמובן", אמר השועל, "בשבילי אתה עדין רק ילד קטן, ילד כמו מאה אלף ילדים אחרים. ואין לי צורך בך. וגם לך אין צורך בי. בשבילך אני רק שועל, שועל כמו מאה אלף שועלים אחרים. אבל אם תְּבִית אותי, נהיה זקוקים זה לזה. ואתה תהיה בשבילי אחד ויחיד בעולם. ואני אהיה בשבילך אחד ויחיד בעולם..."

אנטואן דה סנט אכזופרי, הנסיך הקטן, הוצאת עם עובד, תשנ"ג 1993, עמ' 62-64

מתוך אתר וואלה, <http://touch.walla.co.il/ExpandedItem.aspx?WallaId=1/0/1759705>

4 טובים השנים מן האחד, אשר יש להם שְׂכָר טוב בעמלם. כי אם יפלו - האחד יקים את חברו, ואילו האחד שיפול, ואין שני להקימו. גם אם ישכבו שנים וחס להם, ולאחד איך יחס. ואם יתקפו האחד - השנים יעמדו נגדו; והחוט המושלש לא במהרה ינתק.

קהלת, ד, ט-יב

משלי כז, יט

"בידי אנשים שנהאב יש כוח רק יותר להכאיב לנו". [פרנסיס בייקון]

"החבר - אחר שהוא אתה". [אריסטו]

7 מחקר: פייסבוק תורמת לקשרים בעולם האמיתי

חוקרים באוניברסיטת טקסס מצאו כי פייסבוק אינו מחליש קשרים חברתיים בחיים האמיתיים, אלא דווקא מחזק אותם. במחקר שנשאלו בו 900 סטודנטים ובוגרי מכללות טריים על הרגלי השימוש שלהם ברשת החברתית, נמצא כי פייסבוק מחזקת קשרים קיימים בין בני משפחה וחברים. "ממצאנו מראים כי פייסבוק אינה מחלישה תקשורת פנים-אל-פנים בין משפחה, חברים וקולגות", אמר מוביל המחקר פרופ' ס' קרייג ווטקינס, "אנחנו מאמינים כי ישנן אף ראיות שמדיה חברתית מאפשרת הזדמנות לביטויים חדשים של חברות, אינטימיות וקהילתיות".

6 קנה חבר, לא ב־facebook

חברות היא דבר חיוני לאדם. או חברותא או מיתותא. הבדידות היא אומללות נוראה, לכן קנה לך חבר. במקום זה, ספר הפרופוסים [facebook] מספק התמכרות לחברות רדודה ספוגה בריגושי הבל, חברתיות וירטואלית. התמונה חדלה מלשקף את החיים, אלא נהפכת לעצם החיים. זה סוף החברות. זו רשת חברתית בלי חברותיות, כי חבר אמת הוא אח נשק - מי שמזן בכל מצב לעזור ולתמוך. ודאי קשר חברתי הוא טוב, אך זה לא קשר, אלא השחתת מושג החברותיות. ספר הפרופוסים גם גורם להתפרקות התא המשפחתי. 20% מהגירושים הם עקב ספר הפרופוסים ושיחות מושחתות שמתנהלות בו. חברות אמת היא פנים אל פנים, ולא פנים אל מסך, ומסך אל פנים. לכן, אנא אזור נגבר חלצין, נתק שייכותך לספר הפרופוסים, היה אמיץ כוח. בהתחלה תתהלך 4-5 ימים סהרורי, אך לאחר מכן תחוש עונג נפלא וחופש עליון. מתוך: עשרה מראות נענים בספר הפרופוסים (פייסבוק), הרב שלמה אבינר, מתוך: "באהבה ואמונה", פרשת פנחס

12 יש לך חבר

מילים ולחן: קרול קינג
תרגום: אהוד סנור

אם ראשך שחוח
עולמך כמו חרב
בקשת לב שמבין ואוהב
רק חלום עלי בלבד
ואז אבוא מיד
לשלוח אור גם אם לילך הוא שחור

ולכן...

קרא בשמי
לא חשוב היכן שאני
אז ארוצה פניך לראות
חורף, סתיו, קיץ, אביב
קרא בשמי ואז אשיב
וידעו כי יש לך חבר

אם קדרו שמייך

כוסו ענן שחור
ופתאום... שוב רוח צפון נשבה
שא ראשך למעלה
וקרא בשמי היום
אז אשוב אל דלת ביתך פתאום

ולכן

"אין סכין מתחדדת אלא
בירך חברתה".

[בראשית רבה, פרשה טו]

קרא בשמי
לא חשוב היכן שאני
אז ארוצה
כן ארוצה
פניך לראות
חורף, סתיו, קיץ, אביב
קרא בשמי - מיד אשיב
ואבוא - כן אבוא
וכך ידעו כולם
לך יש חבר
גם בעולם קודר
נפגעת? לא נזהרת...
את נפשך מבקשים פה
אם תרשה יקחנה

ולכן קרא בשמי

לא חשוב היכן שאני
אז ארוצה
כן, ארוצה
פניך לראות
חורף, סתיו, קיץ, אביב
קרא בשמי - מיד אשיב
ואבוא - כן אמרה
לך יש חבר
לך יש חבר!
ואין טוב מזה
...אם יש חבר
או, כן...
אם יש חבר.

9 שיר אוהב וכוֹאֵב

כָּל זְמַן שֶׁהֵינּוּ יַחְדָּיו,
הֵינּוּ נִמְסָפְרִים טוֹבִים וּמוֹעִילִים.

אֲחֵר שֶׁנִּפְרְדּוּ חֲזָרוּ
לְהִיּוֹת שְׂתֵי סִבְיָנִים חֲדוֹת,
תְּקוּעוֹת בְּבֶשֶׂר הָעוֹלָם,
כָּל אֶחָד בְּמִקוֹמוֹ.

שירי יהודה עמיחי, כרך ג, שלוח גדולה: שאלות ותשובות, הוצאת שוקן, תשס"ד 2003, עמ' 323

(המשך...)

ומת רבי שמעון בן לקיש.
היה רבי יוחנן מצטער אחריו הרבה,
ולא ירד לבית הועד.

אמרו חכמים: "מי ילך להניח דעתו? - ילך רבי אלעזר בן פדת ששמועותיו מיוחדות".
בא וישב לפניו.

כל מה שהיה רבי יוחנן אומר - אמר לו רבי אלעזר בן פדת: "שנויה הלכה שמסייעת לך".

אמר לו רבי יוחנן: "אתה כבן לקיש? בן לקיש כשהייתי אומר דבר - היה מקשה לי עשרים וארבע קושיות ואני מתרץ לו עשרים וארבע תירוצים - והשמועה נתרוחה מאליה; ואתה אומר 'שמועה מסייעת לך' - וכי איני יודע שיפה אמרתי?!"

עמד וקרע את בגדיו ובכה ואמר: "היכן אתה בן לקיש! היכן אתה בן לקיש!"
היה צועק והולך עד שנטרפה עליו דעתו. ביקשו עליו חכמים רחמים ומת.

תלמוד בבלי, בבא מציעא, דף פד, עמודים א-ב (תרגום שטיינזלץ)

"ידידות אינה מצויה אצל הטפשים ולא אצל החכמים. שאצל הטפשים מסתלקת האהבה כשנעלם הצורך בה ואילו אצל החכמים דים לעצמם ואין להם צורך בידידים".

[תיאודוס]

"הדרך הטובה ביותר לרכוש חבר היא להיות חבר".

[ראלף ואלדו אמרסון]

11 החבר - אחר שהוא אתה!

ואמרו "וקנה לך חבר" - הוציאו בלשון קנייה, ולא אמרו: עשה לך חבר, או: התחבר לחברים, וכיוצא בזה, והכוונה שראוי לאדם שיקנה לעצמו חבר על כל פנים, כדי שייתקנו בו כל עניניו, כמו שאמרו: "אי חברא אי מיתותא" [או חבר או מות].

ואם לא מצאו - צריך להשתדל בו, ואפילו ימשכהו לחברות תחילה עד שיהיה חבר, ולא יסור מלכת אחר רצונו, עד שיחזק חברותו.

כמו שיאמרו אנשי המוסר: כאשר תתחבר, אל תתחבר לפי מידותיך, אלא התחבר לפי מידות חברך. וכאשר יסמוך כל אחד משני החברים על זה הציווי, תהיה כוונת כל אחד מהם להשלים רצון חברו, ותהיה כוונת שניהם דבר אחד בלא ספק.

ומה טוב מאמר אריסטו: "החבר - אחר שהוא אתה".

והחברים - שלושה מינים: חבר תועלת, וחבר נחת, וחבר מעלה.

אמנם חבר התועלת, הרי הוא כחברות שני השותפים, וחברות המלך וחיליו.

ואמנם חבר הנחת, הרי הוא שני מינים: חבר הנאה, וחבר בטחון.

אמנם חבר הנאה, הרי הוא כחברות הזכרים לנקבות וכיוצא בה.

ואמנם חבר הבטחון, הרי הוא שיהיה לאדם חבר שתבטח נפשו בו, לא ישמר ממנו לא במעשה ולא בדיבור, ויגלה לו כל עניניו, הנאה מהם והמגונה, מבלי חשש ממנו שישגהו בכל זה חסרון, לא אצלו ולא אצל זולתו. כי אם יגיע לנפש בטחון באיש עד לזה השעור - תמצא רוב נחת בשיחתו ובחברותו.

ואוהב המעלה, הוא שתהיה תאות שניהם וכוונתם למטרה אחת, והיא: הטוב! וירצה כל אחד להיעזר בחברו בהגיע הטוב ההוא לשניהם יחד. וזה הוא החבר אשר צויה לקנותו, והוא כחברות הרב לתלמיד והתלמיד לרב.

פירושי הרמב"ם למושג, מסכת אבות, פרק א, משנה ו

"כדי לזכות בחבר צריך לעצום עין אחת. כדי להחזיק בו צריך לעצום את שתייהן".

[נורמן דאגלאס]

"אין אנו יכולים ואין אנו מסוגלים מתוך טבענו לחיות בלי חברים".

[פוליטארקוס]

8 מעשים טובים

שלחו חכמים ואמרו לאדה בר אחוה: מה מעשים טובים יש בידך? אמר להן: ... מימי לא כיניתי שם לחבירי, ולא שמחתי בתקלת חבירי, ולא באת קללת חבירי על מיטתי

על פי תלמוד ירושלמי, מסכת תענית, דף יז, עמודים א-ב

"רק שמור אותי מאוהבי, משונאי אשר בעצמי".

[מארשל דה יולר]

או חברותא או מתותא

תלמוד בבלי, מסכת תענית, דף כג, עמוד א

"ידידות לשם הנאה או תועלת עשויה להתקיים לזמן מה בין אנשים רעים... אבל רק ידידותם של אנשים טובים יכולה לעמוד לזמן ארוך".

[ניקומאכוס]

10 אין כבר דרך חזרה

נמשלה הלשון לחץ, שאם ישלוף האדם חרב בידו להרוג את חבירו, החבר מתחנן לו ומבקש הימנו רחמים, מתנחם ההורג ומחזיר את החרב לנרתיקה. אבל החץ, כיוון שירה אותו והלך, אפילו מבקש להחזירו, אינו יכול להחזיר.

מדרש שוחר טוב, קכ